

OLIMPIADA „LECTURA CA ABILITATE DE VIAȚĂ”

Etapa locală

14 februarie 2026

NIVELUL 1– clasele a IX-a și a X-a

Variantă 1

Înainte de a răspunde la cerințele formulate, citește cu atenție precizările de mai jos.

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- În cazul subiectelor care presupun încadrarea într-o limită de rânduri, vei numerota fiecare rând pe care îl vei scrie.
- În cazul cerințelor în care limita maximă de rânduri este precizată, nu se vor lua în considerare rândurile excedentare.
- Timpul de lucru este de trei ore.
- Se acordă 10 puncte din oficiu.

Citește cu atenție textele, apoi cerințele, și răspunde, pe foaia de examen, la fiecare dintre acestea.

SUBIECTUL I

40 de puncte

PALATUL DE CLEȘTAR

de Amitav Ghosh

Ziua începea foarte devreme pe plantație. În fiecare dimineață, cu mult înainte de răsărit, Uma era trezită de sunetul pașilor lui Matthew, care cobora treptele scării principale și se urca în mașină. De la fereastra ei îi vedea farurile coborând, despicând întunericul dinaintea zorilor, îndreptându-se spre clădirea biroului moșiei. [...]

A doua zi dimineața, Uma îl întovărăși pe Matthew la birou, pe scurtăturile care se înșurubau în jos, pe pantă. Zeci de incizori* se adunaseră în fața birourilor cu acoperiș de tablă ale plantației, la lumina strălucitoare a lămpilor de kerosen: toți erau indieni, în cea mai mare parte tamili*; femeile erau îmbrăcate în sari și bărbații în sarong.

Ceremonia care urmă arăta pe jumătate ca o paradă militară, pe cealaltă jumătate ca o adunare școlară. Era prezidată de administratorul moșiei, domnul Trimble, un eurasiatic corpolent. [...]

Domnul Trimble supraveghea cu atenție felul în care făceau prezența conductorii. Comportamentul lui alterna între cel al unui diriginte sever și acela al unui sergent țâfnos. Din când în când, se repezea între rânduri, cu bastonul de ratan la subțioară. Pentru unii dintre incizori își rezervase un zâmbet, chiar o vorbă de încurajare, în treacăt; cu alții dădea un adevărat spectacol, pierzându-și cu totul cumpătul, gesticulând și turnând obscenități una după alta, în tamilă și în engleză, indicând cu vârful bastonului obiectul supărării lui:

– Câine de culi* ce ești, ridică-ți mutra și uită-te aici când vorbesc cu tine...

Pe Uma o tulbură profund acest spectacol: avea senzația că este martora unui comportament arhaic, a unui stil de viață despre care fusese încredințată că, din fericire, dispăruse. În mașină, Matthew o întrebă ce părere îi făcuse „întrunirea” și ei îi fu greu să-și controleze vocea, când îi răspunse.

– Nu știu ce să zic, Matthew. A fost ca și cum aș fi privit ceva care nu mai există: mi-a amintit de sudul american dinainte de războiul civil, de *Coliba unchiului Tom*.

– Hai, nu zău, nu crezi că exagerezi nițel? Incizorii noștri sunt bine hrăniți și bine îngrijiți. Și le e mult mai bine decât le-ar fi dacă s-ar întoarce la locurile de baștină. [...]

Uma se întinse să-i atingă brațul, în semn de scuze.

– Nu, dar ai văzut teroarea de pe chipurile lor când omul acela – administratorul – țipa la ei?

– Omul își face doar treaba, Uma. E o muncă foarte grea și o face foarte bine. Nu-i deloc ușor să conduci o plantație, să știi. La prima vedere, totul e verde și frumos – zici că e doar o pădure și atât. Dar, de fapt, e o mașinărie vastă, făcută din lemn și carne vie. Și, la fiecare mișcare, fiecare piesă din mașinăria asta îți rezistă, ți se împotrivește, te așteaptă să cedezi.

Opri brusc mașina.

– Hai să-ți arăt ceva.

Deschise ușa și o conduse la un șir de arbori de cauciuc.

– Hai! Vino aici. [...]

Sub arborii de cauciuc picura încet rouă. Matthew se rezemă de un trunchi de copac și îi făcu semn să privească în sus.

– Uită-te la copacul ăsta, spuse el, și uită-te la cei din jurul lui. Nu ți se pare că sunt exact la fel?

– Ba da, dădu din cap Uma, am observat asta încă de acum câteva zile; chiar și crengile li se ramifică la aceeași înălțime și exact în același fel.

– Așa și trebuie. S-a investit enorm de multă ingeniozitate omenească pentru a face ca acești copaci să fie exact la fel. Îi numim clone, să știi, și oamenii de știință au lucrat la asta ani de zile. Majoritatea arborilor noștri provine dintr-o specie de clone numită Avros – dezvoltată de olandezi în Sumatra, în anii douăzeci. Ne costă o mulțime de bani să ne asigurăm că primim semințe de clone.

Și arată spre o cupă de nucă de cocos legată de trunchiul copacului, sub o incizie lungă și spiralată, practică în scoarță.

– Vezi ce mult latex a produs arborele ăsta peste noapte? Cupa e pe jumătate plină; așa trebuie să fie. Dacă cercetezi recolta întregului șir de copaci, o să vezi că majoritatea a produs aproximativ aceeași cantitate de latex. Dar acum uită-te aici.

O conduse la alt copac.

– Uită-te la cupa de aici.

Uma privi în interiorul cupei și văzu că era aproape goală.

– S-a întâmplat ceva cu arborele ăsta? întrebă ea.

– Din câte-mi dau eu seama, nu, răspunse Matthew. Totul pare normal – nu diferă cu nimic de ceilalți. Gândește-te la tot efortul omenesc de care a fost nevoie ca să-l facă identic cu ceilalți. Și totuși..., făcu el, arătând spre cupa aproape goală – iată!

– Și atunci ce crezi că s-a întâmplat?

– Botaniștii au o explicație, geologii, alți specialiști în sol, alți. Dar, dacă mă întrebi pe mine, adevărul e unul foarte simplu.

– Și anume?

– Opune rezistență.

Uma izbucni într-un râs mirat.

– Nu se poate să crezi asta!

– Eu am plantat arborele ăsta, Uma. Am ascultat ce spun toți experții. Dar incizorii știu mai bine. [...] Ei știu că există copaci care nu vor să se comporte precum ceilalți și așa zic și ei – copacul ăsta opune rezistență. [...]

– ăsta e micul meu imperiu, Uma. Eu l-am construit. L-am furat junglei și l-am transformat în ceea ce am vrut eu să fie. Acum, că-i al meu, am mare grijă de el. Domnește legea, domnește ordinea și totul funcționează bine. Cum privești din afară, ai zice că totul aici e liniștit, domesticit, că toate piesele au fost potrivite laolaltă, cu grijă. Dar când încerci să faci întreaga mașinărie să funcționeze, descoperi că fiecare părticică din ea se luptă cu tine. Nu are nimic de-a face cu mine

sau cu ce-i drept sau nedrept; aş putea face din plantația asta cel mai bine condus regat din lume, și tot mi-ar opune rezistență.

– Din ce cauză se întâmplă asta?

– Așa-i natura: natura care a făcut acești arbori și natura care ne-a făcut pe noi.

– Atunci ceea ce spui tu...– Uma începu să râdă – este că unii dintre copacii tăi sunt rebeli din instinct?

– Nu chiar cu cuvintele astea.

– Dar, Matthew...Uma râse din nou. Ce naiba ai de gând să faci dacă incizorii tăi se hotărăsc să urmeze exemplul copacilor?

Acum îi veni rândul lui Matthew să râdă.

– Să sperăm că n-o să ajungem niciodată acolo.

(Traducere din limba engleză de Anca Vișan)

**incizor* - muncitor care face incizii, tăieturi în scoarța arborilor de cauciuc, pentru a extrage latexul

**tamil* - locuitor aparținând unui grup etnic din sudul Indiei și Ceylonului (Sri Lanka)

**culi* - muncitor sezonier asiatic, angajat pentru o muncă fizică grea, dar plătită modest

A. (2 puncte: 0,50 puncte pentru fiecare răspuns corect)

Scrie, pe foaia de concurs, litera corespunzătoare răspunsului corect.

1. Pe plantație, ziua de lucru începe

- a. imediat ce soarele luminează acoperișul birourilor.
- b. după ce dispare roua de pe frunzele arborilor.
- c. înainte de răsăritul soarelui, pe întuneric.
- d. la ora stabilită de proprietarul moșiei.

2. Când ajunge la moșie, Uma participă

- a. la incizarea arborilor de cauciuc, coordonată de administrator.
- b. la verificarea cupelor legate de trunchiul arborilor de cauciuc.
- c. la un ritual vechi de muncă, specific grupurilor de tamili.
- d. la întrunirea zilnică a contractorilor cu incizorii.

3. Comportamentul domnului Trimble, o determină pe Uma să își manifeste

- a. disprețul față de un angajat eurasiatic al plantației lui Matthew.
- b. admirația pentru puterea de a conduce munca grea de pe plantația cu arbori de cauciuc.
- c. curiozitatea față de metodele de coordonare a muncii dure în colonii.
- d. indignarea provocată de brutalitatea cu care sunt tratați muncitorii de pe plantație.

4. Copacii care produc puțin latex sunt cei care opun rezistență, în opinia

- a. botaniștilor.
- b. indienilor.
- c. geologilor.
- d. tuturor oamenilor de știință.

B. (4 puncte: 0,50 puncte pentru fiecare idee plasată corect)

Stabilește ordinea din text a următoarelor idei, apoi notează pe foaia de concurs doar cifrele corespunzătoare acestora, într-o casetă similară celei de mai jos.

--	--	--	--	--	--	--	--

1. Uma se gândește la o posibilă revoltă a incizorilor.
2. Pentru Matthew plantația este o mașinărie în care fiecare element opune rezistență.
3. Cei doi se opresc să observe arborii de cauciuc și producția de latex.
4. Matthew merge zilnic cu mașina pe plantație.
5. Arborii de cauciuc sunt clone obținute pentru randament.
6. Un arbore produce mai puțin latex decât ceilalți, deși are același aspect.
7. Femeile și bărbații sunt adunați în fața birourilor.
8. Uma își amintește de o carte despre viața sclavilor din America de odinioară.

C. (16 puncte: 4 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Răspunde, pe foaia de concurs, prin enunțuri, la fiecare din următoarele cerințe:

1. Precizează sensul termenului *rezistență*, așa cum reiese din dialogul lui Matthew cu Uma despre arborele care are cupa aproape goală.
2. Transcrie din text cele două structuri care creează contrastul dintre frumusețea naturală a pădurii și rigoarea tehnologică.
3. Explică semnificația răspunsului oferit de Matthew la întrebarea Umei despre cauza rezistenței:
Așa-i natura: natura care a făcut acești arbori și natura care ne-a făcut pe noi.
4. Prezintă portretul administratorului Trimble, prin referire la două trăsături morale deduse din comportamentul acestuia față de incizori.

D. (18 puncte)

Imaginează-ți că participi la o dezbatere despre legătura dintre progresul contemporan și natură, iar unul dintre participanți are această intervenție: *Relația noastră cu natura a devenit o luptă pentru control și parcă am uitat să mai vedem viața dincolo de profit. Am transformat pădurea în mașinărie și arborele în obiect de producție, într-un simplu inventar de resurse. Dar ce pierdem atunci când forțăm natura să intre în acest tipar rigid?*

Redactează un text, de maximum 30 de rânduri, în care să prezinți răspunsul tău la întrebarea formulată de antevorbitorul tău. În redactarea textului, vei avea în vedere formularea a două argumente care să îți susțină punctul de vedere, valorificând experiența ta culturală și fragmentul din textul „Palatul de cleștar” de Amitav Ghosh.

SUBIECTUL al II-lea

30 de puncte

Învăță altfel cu pedagogia pozitivă
(fragment)

de Audrey Akoun și Isabelle Pailleau

VÂNĂTOAREA DE MITURI

Înainte de a aborda problema învățării din punct de vedere practic, ni se pare important să punem piciorul în prag imensului furnicar al miturilor restrictive, inhibitoare, normative, anxiogene... și oprim aici lista lungă a calificativelor.

Să începem deci prin a scutura termitiera* și a face să cadă, una câte una, credințele cele mai tenace. [...]

Mitul nr. 2: În familia noastră, suntem/nu suntem...

Printre alte credințe cu viață îndelungată, regăsim credințele genetico-familiale de genul: „Noi nu ne pricepem la matematică.” sau „Oricum, ești sau nu ești dotat.”, dar și versiunea pozitivă „Noi suntem cu toții niște sportivi.” sau „Suntem foarte înzestrați în a învăța limbi străine.” [...]

Atunci când credința este negativă, ea ne fixează în schema eșecului, iar când este pozitivă, ea ne fixează, de asemenea, într-o schemă prestabilită. Fiecare se regăsește prins într-o schemă a obligației de reușită care poate fi culpabilizantă dacă nu se atinge țelul.

Aceste credințe lasă puțin loc dezvoltării talentelor proprii și elimină oportunitatea de a le cultiva. [...]

Mitul nr. 5: Pot face mai multe lucruri deodată...

După cum ne amintea Christophe Plottard în „Atenție la *multitasking*” [...], „amestecul de mai multe activități simultane poartă un nume: *multitasking*. Un fenomen legat de dezvoltarea noilor tehnologii, cu care toată lumea poate fi deja obișnuită”.

Astăzi, fenomenul s-a accentuat și este lucru obișnuit să-i vezi pe adolescenți făcându-și temele în timp ce navighează pe internet, trimițând SMS-uri sau ascultând muzică cu cătile pe urechi. [...]

Funcționarea *multitaskingului* favorizează flexibilitatea creierului și antrenamentul său, ceea ce poate constitui un atu în rezolvarea unei sarcini, dar devine un obstacol în calea perseverenței: să poți începe o sarcină și să o duci până la capăt. Or, perseverența este unul dintre pilonii esențiali ai învățării și ai muncii, în general. Terminăm ceea ce începem să facem! [...]

Efortul este diluat în cadrul activităților mai simpatice, ceea ce dă iluzia că lucrăm bine, sprijinindu-ne pe ideea că putem face mai multe lucruri deodată. Argumentul „este bine, mă descurc” este menit să calmeze neliniștea părinților, iar argumentul „toată lumea face așa” finalizează demonstrația. Fără să-i mai punem la socoteală pe cei care adaugă „mă ajută să mă concentrez”, lucru pe care îl auzim foarte des.

În concluzie, unii copii sau unii adulți pot simți nevoia unei surse exterioare de fond (muzică, TV) care le permite să se concentreze pe ceea ce au de făcut. Asta în condițiile în care materialul care este parcurs nu solicită o memorare totală, iar sursa exterioară nu cere creierului un tratament aparte. Atunci, de ce nu o muzică în surdina pentru a memora temele?

(Traducere din limba franceză de Oana - Mirela Lupu)

**termitieră* s.f. – loc unde se adăpostește o colonie de termite

A. (4 puncte: 0,80 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Citește enunțurile de mai jos, extrase din textul dat sau referitoare la acesta. Transcrie pe foaia de concurs cifra asociată enunțului și notează opțiunea ta. În cazul în care consideri că enunțul este adevărat, notează A în dreptul cifrei, iar în cazul în care consideri că este fals, notează F.

1. Există foarte multe credințe limitative referitoare la procesul învățării.
2. Credințele genetico-familiale pozitive îl pot ajuta pe copil să își descopere aptitudinile înnăscute.
3. Termenul *multitasking* s-a impus odată cu noile tehnologii.
4. *Multitaskingul* favorizează rezolvarea și finalizarea sarcinilor individuale.
5. Pe un fundal muzical se poate memora orice conținut de învățat.

B. (12 puncte: 4 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Formulează, sub formă de enunțuri, răspunsuri la fiecare dintre cerințele de mai jos.

1. Precizează sursa citată de autoare pentru a explica termenul *multitasking*.
2. Menționează importanța perseverenței în activitatea umană, așa cum reiese din textul dat.
3. Explică rolul enunțului interogativ de la finalul textului.

C. (14 puncte)

Titlul volumului din care a fost selectat fragmentul citat este urmat de subtitlul „Acasă și la școală, (re)dați copiilor voștri gustul de a învăța”. Redactează un text, de cel mult 20 de rânduri, în

care să explice utilitatea acestei cărți atât pentru părinți, cât și pentru profesori, valorificând fragmentul citat.

SUBIECTUL al III-lea

20 puncte

(Câte 6 puncte pentru cerințele 1-2; 8 puncte pentru cerința 3)

Privește cu atenție caricatura realizată de Costel Pătrășcan, apoi răspunde, în enunțuri, la fiecare dintre cerințele de mai jos.

1. Precizează o intenție a emițătorului, dedusă din situația umoristică prezentată.
2. Menționează două detalii vizuale care evidențiază diferența dintre cele două reprezentări ale copilului.
3. Argumentează, în maximum 10 rânduri, dacă această caricatură corespunde sau nu corespunde realității elevilor de astăzi.

Materie puțină

Materie multă

